

**ROSŮLEK, Přemysl. *Albánci a Makedonská republika (1991-2014)*.
Praha: Libri, 2015. ISBN 978-80-7277-526-2.**

Richard Stojar^a

Monografie Přemysla Rosůlka nazvaná *Albánci a Makedonská republika (1991-2014)* popisuje vztahy mezi doposud majoritní makedonskou etnickou skupinou a albánskou státotvornou minoritou v suverénní Makedonské republice od rozpadu někdejší jugoslávské federace až po současnost a lze jen ocenit, že tak činí skutečně důkladným způsobem, podloženým mnohaletým autorovým výzkumem. Publikace tak představuje jeden z kvalitních výstupů z posledních let, které se nějakým způsobem dotýkají albánské otázky a její projekce do států zahrnujících části reálného či deklarovaného albánského národního prostoru. V případě Makedonské republiky je téma problematické koexistence dvou hlavních etnických skupin aktuální již od samotného vyhlášení nezávislosti v roce 1991. Jak může ukazovat i poslední vývoj, ani zde nenastal pomyslný konec dějin a participace externích aktérů, která po deseti letech novodobé státnosti vedla k mediaci v rámci eskalujícího konfliktu mezi makedonskou a albánskou společností a implementaci Ochridské rámcové dohody, nevedla k dosažení zcela bezkonfliktního stavu v tomto malém a ne zcela stabilním západobalkánském státě. Přemysl Rosůlek se ve své práci rozhodl zkoumat a popsat příčiny konfliktu mezi etnickými Makedonci a etnickými Albánci a nastínit perspektivy mírového soužití obou společenství v rámci stávajícího makedonského státu.

V úvodní kapitole monografie autor přichází s hutnou a důsledně zpracovanou teoretickou částí věnovanou vymezení nacionalismu, národnímu státu, menšinám a zejména pojetí nacionalismu v balkánském kontextu, v níž se přiklání ke konstruktivistickému pojetí interpretace vzniku a vývoje národů. Autor zde objasňuje i samotný pojem Balkánu z hlediska geografického i kulturního a shrnuje zde vývoj regionu v nenacionalistickém období i v dalších etapách až do rozpadu federativní Jugoslávie. Teoreticky se v této části věnuje i etnickému konfliktu a možnostem jeho regulace či řešení i soudobým konceptům udržování a budování míru nebo humanitární intervenci. Druhá část monografie mapuje historický vývoj na území dnešní Makedonské republiky od antiky až po rok 1991, s důrazem na odlišný vývoj i historickou percepci a narativy u obou hlavních etnických společenství.

Na tuto část navazuje kapitola popisující první dekádu existence samostatné Makedonie v letech 1991-2001. Oproti předcházející historizující části má tato, ostatně jako téměř celá kniha, výrazně politologický charakter a zabývá se vznikem politického pluralismu v zemi, charakteristikou ústavy nezávislé Makedonské republiky a parlamentními

^a Centre for Security and Military Strategic Studies, University of Defence, Brno, Czech Republic.
E-mail: richard.stojar@unob.cz.

volbami, které zde během této dekády proběhly a které odráží i vývoj mezietnických vztahů. Čtvrtá část knihy podrobně popisuje události z hlediska spolužití obou etnik i jejich současného mocenského poměru, zlomového roku 2001. Rosůlek zde charakterizuje kulminaci mezietnické krize, její eskalaci a dynamiku, která od lokálních incidentů přerůstala v závažný ozbrojený konflikt mající potenciál zásadním způsobem destabilizovat nejen Makedonskou republiku, ale i sousedící balkánské regiony a negovat západní úsilí o zajištění klidného vývoje po ukončení série válečných konfliktů spojených s rozpadem jugoslávské federace. Logicky je tedy v této části věnován adekvátní prostor i razantnímu vstupu západní diplomacie, která i s ohledem na své předcházející aktivity v západobalkánském regionu musela aktivně zasáhnout a přinutit místní aktéry k rychlému ukončení bojových operací. Samostatná podkapitola je v této souvislosti věnována Ochridské rámcové dohodě, jejímu obsahu i obtížné a komplikované cestě k jejímu samotnému uzavření a ratifikaci.

Klíčový význam Ochridské rámcové dohody pro další vývoj Makedonské republiky a koexistenci makedonské a albánské komunity v jejím rámci pak zdůrazňují další části a podkapitoly, které tvoří třetinu celé knihy a ilustrují celkový vývoj i dílčí události po roce 2001. Pátá část je věnována vývoji v letech 2001 až 2005, resp. implementaci Ochridské rámcové dohody i jednotlivým procesům, které tato implementace přinesla, jako bylo například sčítání lidu (mělo v první řadě za cíl zjistit reálnou etnickou skladbu státu, neboť údaje z předcházejících průzkumů albánská strana odmítala jako silně podhodnocené) nebo decentralizace spojená s vytvořením nových územněsprávních celků. Autor jako politolog v této části opět věnuje značnou pozornost i parlamentním a komunálním volbám a projekci jejich výsledků do mocenského vlivu jednotlivých aktérů na celostátní i regionální úrovni. Analyzovány jsou v textu i problémy opomíjené mírovou dohodou, jako je organizovaný zločin, *kosovská otázka*, resp. její přesah do Makedonie či dostupnost a rozšíření lehkých zbraní v zemi. Závěrečná šestá část popisuje vývoj v letech 2006 až 2014. Rosůlek zde analyzuje negativní faktory, které v této době poznamenaly vztahy mezi makedonskou a albánskou společností. Čtenář zde může nalézt celou řadu zajímavých témat, jako je například role radikálního islámu uvnitř albánské komunity, faktická segregace obou etnik v rámci vzdělávacího procesu či ze středoevropského pohledu poněkud kuriózní spor a kontroverze spojené s vydáním dvousvazkové *Encyklopedie Makedonie*. Opomenuty zde opět nejsou ani troje parlamentní volby, které v Makedonské republice v tomto časovém úseku proběhly. Předposlední podkapitola popisuje druhou fázi implementace Ochridské rámcové dohody, zejména procesu policejní a soudní reformy, ale i dílčích, byť komplikovaných ustanovení o užívání státních a národních symbolů obou etnik či spravedlivého zastoupení ve veřejné správě. Závěrečná podkapitola se zabývá hodnocením místního vývoje zahraničními organizacemi, zvláště pak ze strany hlavního externího aktéra Evropské unie.

V samotném závěru autor shrnuje výsledky svého výzkumu a prezentuje názor, že pokud bylo cílem externího působení i autonomního místního úsilí vytvořit z Makedonie neetnický stát, tak prozatímní výsledek je zcela opačný a obě hlavní etnika spíše prohlubují vzájemnou kulturní i politickou segregaci. V perspektivě dalšího vývoje nelze dle Rosůlka očekávat nějaký výrazný posun směrem k vytvoření společného politického národa plně identifikovaného se stávající Makedonskou republikou, a vzhledem k demografickému vývoji lze spíše predikovat změnu v pozici většinové a menšinové etnické skupiny se všemi důsledky, které z toho mohou pro tento stát vyplývat.

Monografie, resp. autorův výzkum vychází z velkého množství zdrojů, ať již regionálního či globálního původu a autor se zde musel mj. vypořádat s mnoha specifickými jazykovými či terminologickými problémy. Lze ocenit, že se toho zhostil poměrně úspěšně, byť některé cizojazyčné názvy mohly být důsledněji uváděné v originále a autorův přepis či překlad se nemusí vždy setkat s všeobecným pochopením u čtenářů (viz např. mise *Essential Harvest* zde uváděná jako *Nezbytná sklizeň*). Rosůlkova práce se sice zabývá relativně specifickým fenoménem, nicméně ji lze určitě doporučit nejen zájemcům o balkánský region či etnické konflikty, ale i širšímu okruhu čtenářů majícím vztah k otázkám bezpečnosti v evropském kontextu.